

KUNSKAP TILL PRAKTIK

Förstärkt barn- och föräldraperspektiv inom missbruks- och beroendevården

DELRAPPORT 2013 09 25

Förord

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) träffade den 25 augusti 2011 en överenskommelse med regeringen om att förstärka föräldra- och barnperspektivet i missbruks- och beroendevården. Regeringen har under fyra år (2011-2014) avsatt 12 miljoner per år till SKL för att Kunskap till praktik ska kunna stödja huvudmännen i att utveckla dessa insatser.

Enligt överenskommelsen som SKL träffat med regeringen ska SKL senast den 1 oktober varje år redovisa den verksamhet som genomförts av huvudmännen. Den första delrapporten lämnades till regeringen den 27 september 2012, i vilken stödets utformning och innehåll under det första året redovisades (rapporten bifogas).

Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut (FHI) har fått regeringsuppdrag som syftar till att utveckla insatser för barn som anhöriga. Socialstyrelsen har även fått i uppdrag att tillsätta en styrgrupp med FHI, i vilken SKL har erbjudits att delta. Den samlade satsningen utgår från mål 2 och 3 i ANDT-strategin som regeringen beslutade om den 22 december 2010 och som riksdagen antog den 30 mars 2011.

Denna delrapport omfattar en beskrivning av de insatser som genomförts på nationell och regional nivå under det andra året av utvecklingsarbetet d.v.s. sen hösten 2012 och kompletterar den tidigare överlämnade rapporten. Rapporten har författats av Gunborg Brännström och Helena Asklund, Kunskap till praktik.

Stockholm i september 2013

Anna Ingmansson
TF sektionschef
Sektionen för vård och socialtjänst
Avdelningen för vård och omsorg

Gunborg Brännström
Projektchef
Sektionen för vård och socialtjänst
Avdelningen för vård och omsorg

Innehåll

Förord.....	3
1. Sammanfattning	5
2. Inledning.....	8
3. Huvudmännen driver utvecklingen.....	9
4. Kartläggning för att stärka barn- och föräldraperspektivet.....	11
5. Beroendecentrum Stockholm kartlägger hur de arbetar	14
6. Brukarorganisationernas utveckling av mentorskap i föräldrarollen	16
RFHLs QuinnoQulor fortsätter att utveckla stödet	16
Framtidsverkstäder – ett samarbete med Rainbow Sweden	17
Flera mammor ett placerat barn – ett samarbete med KSAN.....	18
7. De regionala processledarna utvecklar strukturer och rutiner	19
Processledarna organiserar en fördjupningskurs	19
Samverkan i socialtjänsten mellan de som arbetar med barn – respektive vuxna med missbruk.....	21
Kunskap till praktiks stöd till länen och processledarna.....	23
8. Intern samverkan	26
9. Samverkan med myndigheterna	27
10. Utmaningar i utvecklingsarbetet.....	29

BILAGOR

1. Förstärkt barn- och föräldraperspektiv inom missbruks- och beroendevården. Delrapport 2012-09-27
2. Föräldrar i missbruks- och beroendevården, En kartläggning för att stärka barn- och föräldraperspektivet (rapport)
3. Nationell fördjupning – Att stärka barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården (studiematerial)
4. Att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården (folder)
5. Förbättrat stöd till föräldrar med missbruksproblem och deras barn (folder)

1. Sammanfattning

Under 2011 påbörjades arbetet med att planera för utvecklingsarbetet. Under 2012 träffades överenskommelser med alla län utom Kalmar och processledare tillsattes i alla län. Expertgruppen för Kunskap till praktik utarbetade innehållet i en fördjupningskurs och FoU fokus i Kalmar utarbetade ett studiematerial (bifogas) till de 13 förinspelade föreläsningarna. Fördjupningskursens målgrupp var främst personal inom missbruks- och beroendevården och den syftade till att höja medvetenheten om att ta upp föräldraskapet som en del av behandlingen.

Under 2012 kartlade processledarna alla verksamheter i respektive län som erbjöd missbruks- och beroendevård (totalt 761 verksamheter i Sverige) inför den kartläggning som skulle genomföras den sista veckan i september. Kartläggningen syftade till att stärka barn- och föräldraperspektivet. De förankrade också hur kartläggningen skulle genomföras hos de resurspersoner som utsetts i verksamheterna.

3 999 föräldrar besvarade enkäten v 39 och 2 446 av dem hade minderåriga barn. Barnen som berördes uppgick till 3 851 barn. 38 % av de som besvarade enkäterna var kvinnor och 62 % män och medelåldern var 40,6 år. 14 % hade en partner som samtidigt deltog i vård för missbruk. Majoriteten av de som var i vård och som besvarade enkäten hade ett alkoholproblem 44 % och därefter kom narkotikaproblem 27 %, blandmissbruk 23 % och läkemedelsmissbruk 5 %.

60 % av de föräldrar som besvarade enkäten hade minst ett av sina barn boende hos sig och 7 % av barnen var mellan 0-1 år, 25 % mellan 2-6 år och 36 % mellan 7-12 år och 32 % mellan 13-17 år. Den största gruppen barn var alltså mellan 7-12 år. Kartläggningen visade att 32 % av de föräldrar som besvarade enkäten är oroliga för sina barn, 56 % vill prata om sitt föräldraskap och 53 % vill prata om barns behov. Särskilt oroande resultat var att 53 % av föräldrarna var ensamstående, 14 % hade en partner i vård, 62 % hade stöd av barn under 18 år i sitt föräldraskap, 14 % hade svårt att berätta om sin livssituation och endast 26 % av barnen fick stöd i sin situation.

45 % av de ensamstående hade dessutom minst ett hemmaboende barn.

SKL träffade en särskild överenskommelse med Beroendecentrum Stockholm om att de inledningsvis skulle kartlägga hur de arbetade med den lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2010 som grund för utveckling. Den handlar om att personal inom landstinget ska beakta barns behov av information, råd och stöd. Beroendecentrum genomförde under v 39 en genomgång av patientjournaler, skickade ut en enkät till personalen och intervjuade 15 föräldrar. De gick igenom 2851 patientjournaler, som omfattade personer

mellan 18-65 år. 35 % var kvinnor och 65 % var män, alltså ungefär samma könfördelning som i den nationella kartläggningen. 765 av dem hade minderåriga barn. 30 % av dem levde varaktigt med minderåriga barn enligt journalerna. Det var en lägre andel än i den nationella kartläggningen. Men i Beroendecentrum's kartläggning saknades uppgift om barn i över 500 journaler.

Den enkät de skickade ut till personalen visade att väldigt få erbjöd barnen information, råd och stöd. Den visade också att få erbjöd stöd i föräldrarollen. Nästan 90 % kände dock till lagen och nästan 60 % dokumenterar alltid om det finns barn. De som svarade tyckte att barnen borde erbjudas information om förälderns sjukdom, eller hänvisas till andra insatser. De ansåg också att barnen behövde vuxenstöd och få bearbeta sina känslor. Nästan 80 % av personalen som besvarat enkäten ansåg att de behövde utbildning, handledning och riktlinjer för att arbetet skulle fungera systematiskt.

Intervjuerna med föräldrar visade att de tyckte att det var positivt att de blev uppmärksammade som föräldrar. De ville också att barnen skulle få stöd av andra människor och att de själva behövde avlastning. Föräldrarna själva vill ha hjälp för att må bättre, stöd i hur de ska informera sina barn och de underströk särskilt att de ville ha stöd till föräldrar och barn samtidigt. De flesta föräldrarna efterlyser också information till barnen om alkoholen/drogernas verkan och hur förälderns behandling fungerar.

När det gäller samarbetet med brukarorganisationerna så har det visat sig att KvinnoQulorna arbetar med en grupp mödrar med tung problematik. KvinnoQulan i Stockholm har genomfört djupintervjuer med cirka 10 mammor som besöker Qulorna och de visar hur tung problematik det handlar om. Djupintervjuerna har avidentifierats och fallbeskrivningarna har mejlats ut till processledarna för att utgöra en grund för förändringsarbetet.

Rainbow Sweden har genomfört framtidsverkstäder med mammor och pappor och kommit fram till att problematiken skiljer sig när det gäller deras problem med föräldraskapet. Pappornas barn är sällan omhändertagna medan mammornas barn oftare är det. Rainbows cirkelledare har också tagit initiativ till och bildat ett nätverk "Maskrosföräldrar" och även öppnat en hemsida för dem. Dessa föräldrar har väldigt ofta själva varit maskrosbarn.

Kunskap till praktik har månatligen mejlat ut ett nyhetsbrev till intresserade. Antalet prenumeranter har under året ökat från 2 300 till över 3 000. Dessutom har ett antal möten genomförts med processledarna som implementerar och sprider arbetet på det lokala planet. Processledarna i mer än hälften av landet har även genomfört konferenser för chefer och politiker. Arbetet presenterades även på Almedalen och på flera andra konferenser. Intresset har varit stort och ökar ständigt. En broschyr som beskriver hela satsningen har producerats och spridits och även en som presenterar innehållet i fördjupningskursen.

Samverkan med Socialstyrelsen har varit komplicerat. SKL har endast samarbetat med Socialstyrelsen i relevanta delar av deras uppdrag. Dock har uppdragen inte fullt ut varit harmoniserade med varandra vilket försvårat ett mer samlat och effektivt stöd från nationell nivå. SKL som arbetar på uppdrag av huvudmännen ska även komplettera myndigheternas insatser utifrån lokala behov, vilket dock bidragit till mer "verkstad" i praktiken.

Överenskommelsen med Beroendecentrum Stockholm initierades som en komplettering till Socialstyrelsens insatser. Socialstyrelsen erbjöd fyra landsting

stöd i att implementera lagstiftningen om att beakta barns behov av information råd och stöd. Deras uppdrag omfattar en vidare målgrupp och utvecklingsarbetet var därför inte helt applicerbart på missbruks- och beroendevården. Den kunskap som Beroendecentrum dokumenterat kommer emellertid spridas även till de län Socialstyrelsen stöder ekonomiskt. SKL har även kompletterat Socialstyrelsen när det gäller att stödja utveckling av ledning, strukturer och aktiviteter för att utveckla samarbetet mellan de som arbetar med barn respektive vuxna med missbruk i socialtjänsten. Socialstyrelsens utvecklingsarbete omfattar 5 kommuner i landet, medan processledarna för föräldrastöd tillsammans med utvecklingsledarna för barn och ungdom tillsammans stödjer utveckling av samarbetet i sammanlagt 46 kommuner. Arbetet som drivs av SKL utvärderas av Örebro universitet och processledarna har erbjudits att delta som medforskare när det gäller att beskriva strukturen, processen och resultatet.

SKL, Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut har trots olika utformade uppdrag ändå samarbetat kring några gemensamma insatser. Inledningsvis planerades en gemensam broschyr, men efter noggrant övervägande beslutades att istället ta fram en gemensam pedagogisk karta på nätet. Alla projekt och utvecklingsarbeten som pågår inom Socialstyrelsens och Statens folkhälsoinstituts regeringsuppdrag och SKLs överenskommelse med regeringen, ska redovisas när det gäller barn i familjer med missbruk.

Dessutom genomförs en gemensam konferens den 2 december 2013 för chefer, politiker och praktiker. När det gäller utveckling av samverkan inom socialtjänsten där Socialstyrelsen och SKL arbetar med olika strategier deltar projektledaren från Socialstyrelsen i SKLs möten med de regionala processledarna och utvecklingsledarna och en regional processledare från Kunskap till praktik deltar i Socialstyrelsens möten med deras utvecklingskommuner.

2. Inledning

Att förstärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården är en angelägen fråga. En god relation mellan föräldrar och barn är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barns utveckling. Barn behöver stöd av sina föräldrar i sin utveckling särskilt när det gäller struktur och kontinuitet i vardagen, förutsägbarhet, stimulans och närhet. Under 2011 påbörjades insatserna med att planera för utvecklingsarbetet. Under 2012 träffades överenskommelser med alla län utom Kalmar och processledare tillsattes. Expertgruppen för Kunskap till praktik utarbetade innehållet i en fördjupningskurs "Nationell fördjupning – Att stärka barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården" och FoU-enheten FOKUS i Kalmar utarbetade ett studiematerial (bifogas) till de 13 förinspelade föreläsningarna. Studiematerialet delfinansierades av Socialstyrelsen. Fördjupningskursens målgrupp var främst personal inom missbruks- och beroendevården inom hälso- och sjukvård och socialtjänst, men även personal inom frivilligorganisationer och andra organisationer. Den syftade till att höja medvetenheten om att ta upp föräldraskapet som en del av behandlingen. I den första delrapporten som lämnades till regeringen den 27 september 2012 redovisas hur arbetet skulle läggas upp och vad det skulle innehålla redovisades.

3. Huvudmännen driver utvecklingen

Processledarna som 2012 hade tillsatts i alla län utom Kalmar driver utvecklingsarbetet utifrån lokala behov. Från och med hösten 2013 deltar även Kalmar län i utvecklingsarbetet. De arbetar på uppdrag av de tillsatta styrgrupperna med chefer från hälso- och sjukvård och socialtjänst. Implementeringsarbetet inleddes i de flesta län med att genomföra konferenser för chefer och politiker för att förankra arbetet och få ett nödvändigt stöd för insatserna. Cheferna och politikerna fick även i flera län prioritera vilka insatser de ansåg borde vidtas inledningsvis. I många län prioriterade de att sprida information om vikten av att ta upp föräldraskapet i vården men även att fortbilda personalen i ”Våga fråga” kompetens.

Däremot var det oklart om föräldrar i vård för missbruk/beroende inom hälso- och sjukvård och socialtjänst ville diskutera sitt föräldraskap och vad de i så fall skulle behöva för stöd. Det var också oklart vad de hade för relation med sina barn och om barnen fick något stöd i sin situation. Det var det främsta motiven till att vi tog initiativ till att genomföra en kartläggning för att stärka barn- och föräldraperspektivet. Det visade sig emellertid att ingen hade gjort någon aktuell kartläggning av hur många och vilka verksamheter som erbjöd vård för missbruk och eller beroende i öppenvård respektive heldygnsvård i respektive län. Därför inleddes arbetet med en kartläggning av verksamheterna i alla län och av vilka resurspersoner i verksamheterna som kunde vara behjälpliga vid genomförandet. Totalt kartlades 761 verksamheter i Sverige. Kunskap till praktik bekostade en person som genomförde kartläggningen även i Kalmar så att kartläggningen skulle bli landstäckande.

Processledarna informerade resurspersonerna inom missbruks- och beroendevården i sina respektive län om att kartläggningen skulle genomföras och hur den skulle genomföras. Detta genomfördes på lite olika sätt. En del bjöd in dem till möten och informerade dem i grupp medan andra åkte ut till verksamheterna och ytterligare andra informerade per telefon.

Som tack för hjälpen för att resurspersonerna hjälpte till med kartläggningen erbjöds de (i de flesta län) fördjupningskursen gratis. Idag har mer än 1 000 personer genomgått fördjupningskursen och fler kommer att genomgå den under hösten. Processledarna går nu vidare och stödjer verksamheterna med att utveckla rutiner för att systematiskt ta upp föräldraskapet bl. a. med hjälp av en checklista. Den har processledarna utvecklat tillsammans. Vidare tar det fram en gemensam fortbildning för att stödja ”Våga fråga” kompetensen.

4. Kartläggning för att stärka barn- och föräldraperspektivet

Kartläggningen genomfördes i hela landet under vecka 39 år 2012, d.v.s. från måndagen den 24 september till och med söndagen den 30 september. Undersökningen baserades på en enkät ställd till föräldrar som vid undersökningstillfället var fyllda 18 år och som under undersökningsveckan fick någon insats vid en verksamhet som bedriver missbruks- och beroendevård. Föräldrarna är personer som har biologiska och/eller adopterade barn och eller fyller en föräldrafunktion för någon annans barn.

De verksamheter som omfattades av kartläggningen bedrivs av hälso- och sjukvården eller socialtjänsten, såväl öppenvård som heldygnsvård. I detta urval är även Hem för vård eller boende inkluderade, samtliga LVM-hem som drivs av Statens institutionsstyrelse(SIS)samt Kriminalvårdens sex behandlingsanstalter: Färingsö, Gävle, Helsingborg, Högsbo, Sagsjön och Österåker.

Frågorna i föräldraenkäten är utformade utifrån kartläggningens syfte och är baserade på kunskap och forskning om föräldraskap, missbruk samt om föräldrar med missbruk och deras barn. Enkäten innehåller 25 frågor och består av fyra delar: information om föräldern, familjesituationen, barnets vardag och föräldrarnas erfarenhet och upplevelse av sitt föräldraskap.

Av de 3 999 föräldrarna som bevarat enkäten är det 2 446 som har barn yngre än 18 år. Sammanställningar och analyser i rapporten baseras på dessa föräldrar. De har tillsammans 3 851 barn.

Medelåldern för föräldrarna som besvarat enkäten och som var i vård för missbruk/beroende vecka 39 var 40,6 år. 38 % var kvinnor och 62 % män. 53 % var ensamstående, 34 % sambo och 13 % särbo. 80 % var i öppenvård och 17 % i heldygnsvård och för 44 % handlade det om ett alkoholproblem, 27 % narkotikaproblem, 5 % läkemedelsmissbruk och 23 % blandmissbruk.

60 % av föräldrarna som besvarat enkäten hade minst ett av sina barn boende hos sig på hel- eller deltid. 7 % av barnen var mellan 0-1 år, 25 % 2-6 år, 36 % 7-12 år och 32 % 13-17 år.

Särskilt oroande resultat var att 53 % av föräldrarna var ensamboende och 45 % av dem hade minst ett barn boende hos sig. 14 % hade en partner i vård vilket i och för sig kan tyckas positivt, men innebär samtidigt att barnen under flera år sannolikt levt med två föräldrar med missbruksproblem. 62 % av föräldrarna har stöd av barn under 18 år i sin föräldraroll och 14 % har svårt att berätta om sin livssituation. Endast 26 % av barnen till de föräldrar som var i vård sista veckan i september 2012 och som besvarat enkäten hade stöd från samhället i sin situation.

Samtidigt var 32 % oroliga för sina barn, 56 % ville prata om sitt föräldraskap och 53 % ville prata om barns behov.

Resultatet av kartläggningen blev ett starkt stöd för processledarna att fortsätta stödja utvecklingen i missbruks- och beroendevården genom att systematiskt ta upp föräldraskapet som en självklar del av vården.

Resultaten från kartläggningen presenterade Kunskap till praktik på ett journalistseminarium, på ett seminarium på Socialstyrelsen, på Almedalen på några regionala konferenser och i Sandefjord på en norsk konferens om ”Barnet och ruset”. Dessutom har processledarna i regionerna presenterat resultaten vid ett flertal konferenser.

Kunskap till praktik har även skrivit en artikel om resultaten i sitt nyhetsbrev och lagt upp kartläggningen på webben: www.skl.se/kunskaptillpraktik.

En sammanfattning av kartläggningen har även utarbetats för att de föräldrar som besvarat enkäten skulle kunna ta del av resultatet. Den ligger på hemsidan. Processledarna har även uppmanats att skicka ut dem till resurspersonerna för vidare spridning på anslagstavlor etc. i verksamheterna.

För att få fördjupad kunskap om hur barn i familjer med missbruk ser på föräldraskapet och vad de önskar för stöd, gav SKL Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i uppdrag att genomföra en enkätundersökning.

Enkätundersökningen administrerades via webben på www.drugsmart.com. Frågorna ställdes till ungdomar i åldrarna 16-18 år efter att de svarat på och uppfyllt kriterierna i de inledande CAST-6 frågorna. CAST -6 är ett instrument för kartläggning av om barnen lever i familjer med missbruk. Sammanlagt har 249 ungdomar besvarat enkäten, 59 % flickor och 41 % pojkar.

Frågor som ställdes i enkäten var: Vad är viktigt för att trivas i skolan, vad tycker ungdomarna att vuxna som bor med barn ska vara bra på och vilken person skulle de helst vilja prata med om de har problem.

Enkätsvaren visade inte några signifikanta skillnader mellan barn i familjer med missbruk och andra barn som besvarat frågorna. Däremot visade den

signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar. De mest betydande skillnaderna mellan könen gäller frågorna om vad vuxna ska vara bra på, där flickorna prioriterar umgänge, beröm och hjälp med läxor högre än pojkarna. Flickorna vill också i högre utsträckning vända sig till föräldrar med sina problem. Den mest signifikanta skillnaden avseende CAST-6 är att de som uppfyllde kriterierna angav sämre skoltrivsel än övriga respondenter. Noteras bör dock att urvalet är mycket litet i denna undersökning.

5. Beroendecentrum Stockholm kartlägger hur de arbetar

Socialstyrelsens huvuduppdrag handlade om att genomföra den lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2010 (2g§ i hälso- och sjukvårdslagen) om att landstingens personal ska erbjuda barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning och vars föräldrar hastigt avlider information, råd och stöd.

Socialstyrelsen erbjöd fyra landsting ekonomiskt stöd för att utveckla sina verksamheter. Socialstyrelsens uppdrag var dock inte avgränsat till barn i familjer med missbruk utan omfattade den bredare målgruppen ovan. För att komplettera den insatsen träffade SKL en överenskommelse med Beroendecentrum Stockholm som fick ett ekonomiskt stöd för att kartlägga hur de arbetade med lagstiftningen som grund för sitt utvecklingsarbete.

Under vecka 39 gick de igenom datajournaler, skickade senare ut en enkät till personalen och slutligen djupintervjuade de 15 föräldrar och fick ett mycket bra underlag för att utveckla sitt arbete. De gick igenom sammanlagt 2851 patientjournaler för personer mellan 18-65 år. 35 % var kvinnor och 65 % var män, d.v.s. lite färre kvinnor än i den nationella kartläggningen. 765 av de 2851 hade minderåriga barn. Enligt journalerna bodde 30 % av patienterna varaktigt med sina barn. Personalenkäten visade att 89,6% av personalen kände till lagstiftningen och att 57,7 % alltid dokumenterar om det finns barn. Däremot är de 73,6 % av personalen som inte erbjudit barnen några insatser, enligt dokumentationen och bara 4,1 % som erbjudit föräldrastöd. Om samtal genomförs med barnen så har patienten tagit initiativ, 45,3% av personalen har aldrig tagit initiativ till samtal med barnen. Personalen säger att de behöver utbildning och handledning om det ska fungera. Dessutom krävs riktlinjer.

Merparten av föräldrarna tyckte att det var positivt att de blev uppmärksammade som föräldrar. De vill ha stöd för att få bättre mående, men även stöd i hur de kan informera sina barn och de lyfter särskilt att de gärna vill att personalen ska erbjuda dem ett samlat stöd till föräldrarna tillsammans med sina barn. Flertalet föräldrar efterfrågar information till barnet om

alkohol/drogers verkningar och om vad föräldrarnas behandling innebär och hur mottagningen ser ut.

6. Brukarorganisationernas utveckling av mentorskap i föräldrarollen

Då alla föräldrar med missbruks- och beroendeproblematik inte söker hjälp inom missbruks- och beroendevården fördes diskussioner i Kunskap till praktiks nationella brukarråd om hur SKL skulle kunna stödja utveckling av mentorskap för dessa föräldrar genom andra forum. Det ledde till att SKL träffade överenskommelser med RFHL, Rainbow Sweden och KSAN.

RFHLs QuinnoQulor fortsätter att utveckla stödet

RFHL har QuinnoQulor på sex orter; Stockholm, Gävle, Karlstad, Malmö, Lund och Sjöbo. Norrköpings verksamhet ligger för tillfället vilande. SKL har en överenskommelse med RFHL om utveckling av mentorskap i föräldrarollen sen 2012 i Gävle och Stockholm. Under 2013 har de även involverat Malmö i utvecklingen. Tanken är att modellen senare ska spridas till fler Qulor i landet.

Modellen går i korthet ut på att med kamratstöd som arbetsätt, stödja mamman i sin föräldraroll, i dialog med myndigheter och i processen att återta en kontinuerlig kontakt med barnet/barnen, liksom att fokusera på ansvaret som mödrarollen innebär, det vill säga att stödja mödrarnas process att bli medvetna om den aktuella situationen, med fokus på barnets behov. Qulorna som har en platt struktur bygger på kamratstöd (peer-to-peer) och förtroende. Verksamhetens styrka är identifikation mellan personal och besökare. Kvinnorna kommer dit frivilligt (många av dessa kvinnor - är eller har varit - utsatta för hårt våld).

På StockholmsQulorna är personalen utbildad i KOMET. Till mottagningen i Stockholm är både mammor och barn välkomna men i Gävle endast mammor. I Gävle använder man sig inte av KOMET utan där pratar personalen om föräldraskapet på ett annat sätt, där kan också besökarna välja vem i personalen de vill prata med. En kvinna i Stockholm beskriver sina besök som ”skamlyft”, alltså att skammen för livssituationen lättar när hon kommer till QuinnoQulan.

QvinnoQulan i Stockholm har genomfört djupintervjuer med ca 10 mammor som besöker Qulorna och de visar hur tung problematik det handlar om. Intervjuer med mödrarna har genomförts för att kartlägga deras syn på myndigheternas ansvar att informera, stödja och vårda barnen på bästa sätt när föräldrarna befinner sig i missbruk. Syftet med intervjuerna är att få en uppfattning om hur mödrarna själva upplever vad de skulle behövt för hjälp och stöd i föräldrarollen. Djupintervjuerna har oidentifierats och fallbeskrivningarna mejlats ut till processledarna för att utgöra en grund för förändringsarbetet.

Framtidsverkstäder – ett samarbete med Rainbow Sweden

Rainbow Sweden åtog sig i en överenskommelse med SKL att skaffa sig mer kunskap om vilket stöd föräldrar vill ha i sin föräldraroll. Här har avsikten varit att sätta fokus även på papporna.

Under 2012 och 2013 har Rainbow Sweden genomfört två ”Framtidsverkstäder” – dels en med åtta mammor som har eller har haft sina barn placerade i familjehem på grund av missbruk hos föräldrarna, dels en med pappor. Framtidsverkstäder öppnar upp för nya perspektiv, främjar dialog, handling och aktion för att på kort tid arbeta med stora frågor så effektivt som möjligt. Rädsla och oro inför att tala om ämnet försvinner när frågan lyfts från den egna skammen och den djupaste personliga sorgen till systemfel utanför den utsatta individens kontroll.

Genom dessa verkstäder blev det tydligt att det är en oerhörd skillnad mellan mammors och pappors villkor. Framtidsverkstaden visade två sidor av människans visioner: Å ena sidan vill de att familjen ska klara sig själv med så stort egenansvar som möjligt – å andra sidan ser de att stöd behövs. Samtliga pappor beskrev maktlösheten gentemot myndigheter och mödrars allians mot fäderna.

Kvinnorna berättade att de inte hade behövt avlastning från sitt föräldraskap men däremot mycket mer stöd när barnen omhändertogs samt avlastning och hjälp med allt runt omkring såsom att klara skola, läxor, gränser, känslor och minnen. För att underlätta återplaceringar tror de att socialtjänsten behöver arbeta mycket mer habiliterande med insikten om att det här är komplicerade föräldraskap likvärdiga med när barn har behov av särskilt stöd. Rainbow har dokumenterat framtidsverkstäderna och kommer att trycka en rapport som stöd i fortsatt spridning av den kunskap som kom fram.

Inom ramen för kursen ”Social mobilisering” där sista terminens socionomstudenter vid Socialhögskolan i Lund går en fem veckors kurs tillsammans med studenter från brukarorganisationer (uppdrags studenter) lägger de in på initiativ av Rainbow Sweden ett speciellt avsnitt om barn/ungdomar och deras föräldrar som befinner sig i vård/rehabilitering för en beroendeproblematik.

Flera mammor ett placerat barn – ett samarbete med KSAN

Kvinnornas Samorganisation i Alkohol och Narkotikafrågor (KSAN) bedriver ett utvecklingsarbete utifrån en överenskommelse med SKL och de har under 2012 genomfört en pilotverksamhet i Sala tillsammans med Forum för familjevård (FfF) och dess medlemsorganisationer (bl.a. Riksförbundet för förstärkt familjevård). Sveriges Kommuner och Landsting har träffat en ny överenskommelse för 2013 med KSAN för att stärka ett mer enhetligt föräldraskap mellan den biologiska mamman, mamman i familjehemmet och socialsekreteraren till barn som blivit placerade eller som löper risk att bli placerade. Målet är att:

- öka stödet för att stärka föräldrarollen för mammor med missbruksproblem
- öka förståelsen för var och ens mammaroll
- öka viljan och förståelsen för att samarbeta kring barnet

Hela satsningen syftar till att barnen ska få ett bättre och mer enhetligt föräldrastöd utan konflikter.

Gruppverksamheten drivs i framtidsverkstadsform med en extern handledare. De använder sig av KSANs metodmaterial FRIHET, som är framtaget för missbrukande kvinnor som suttit i häktet, kriminalvårdsanstalter och LVM-hem och vars barn blivit omhändertagna.

Genom framtidsverkstäder har flera viktiga förbättringsområden kunnat identifieras. Områden som verkar skapa stora konflikter och bidrar till samarbetssvårigheter, akuta och abrupta sammanbrott av placeringar är t ex att missbruk hos föräldrarna sällan kommuniceras till familjehemmet vilket leder till att barnets behov inte tillgodoses på rätt sätt. Andra områden som skapar konflikter enligt KSAN är;

- olika idéer /okunskap om barnuppfostran
- kulturkrockar
- ”frivilligt tvång” placeringar under hot om tvångsplacering
- familjehemmens rättsliga situation och utan rätt att komma till tals inför socialnämnden
- krav/förväntningar på vårdnadsövertaganden
- socialtjänstens akuta ingripanden
- och att den biologiska mamman inte informeras
- lögn, misstroenden, förakt mot den biologiska mamman.

7. De regionala processledarna utvecklar strukturer och rutiner

Processledarna organiserar en fördjupningskurs

Barn kan påverkas negativt av oro, förändringar i vardagen, orimligt stort ansvarstagande och svåra upplevelser. Dessutom förmår föräldrar inte alltid att ge barnen stöd när det finns allvarliga svårigheter i familjen. Situationen försvåras ytterligare om de inte kan prata öppet om problemen. Därför har hälso- och sjukvården sedan 1 januari 2010 ansvar för att beakta barns behov av information, råd och stöd.

SKL fokuserar på att förstärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst. SKL stödjer även utvecklingen genom att finansiera och stödja ett nätverk av processledare på länsplanet som driver utvecklingsarbetet utifrån lokala behov och har träffat överenskommelser med huvudmännen i alla län.

SKL:s processledare för föräldrastöd inom Kunskap till praktik förankrar utvecklingsarbetet på politisk- och chefsnivå i varje län genom konferenser och dialogmöten samt organiserar en fördjupningsutbildning för personal inom missbruks- och beroendevården (både öppenvård och heldygnsvård). Utbildningen syftar till att höja medvetenheten om vikten av att stödja utveckling av föräldraskapet och att se och stödja barnen. Därefter stödjer de utvecklingen av rutiner för att kontinuerligt ta upp föräldraskapet och frågor om barnen som en del av vården. Ledningen involveras i utvecklingsarbetet med fokus på att följa upp resultaten.

Förankringsarbetet och organiseringen av fördjupningskursen har kommit olika långt i olika län, men nedan sammanfattas läget genom att ange antal personer som deltagit hittills under året.

Antal deltagare i fördjupningsutbildningen ”Att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården”

Län	Antal deltagare
Blekinge	Ingen uppgift
Dalarna	80
Gotland	Ingen uppgift
Gävleborg	40
Halland	Börjar våren 2014
Jämtland	63
Jönköping	50
Kalmar	-
Kronoberg	26
Norrbottn	33
Skåne	200
Stockholm	66
Sörmland	90
Uppsala	76
Värmland	55
Västerbotten	20
Västernorrland	17
Västmanland	Planeras hösten 2013
Västra Götaland	306
Örebro	50
Östergötland	75
Totalt utbildade	1 247

Samverkan i socialtjänsten mellan de som arbetar med barn – respektive vuxna med missbruk

En representant från Socialstyrelsen informerade Kunskap till praktiks processledare om att de tillsatt en nationell projektledare med uppdrag att arbeta med fem kommuner för att stödja utvecklingen av samverkan inom socialtjänsten mellan dem som arbetar med barn respektive vuxna med missbruk. Projektet skulle drivas under 1,5 år och arbetet utvärderas av Uppsala universitet.

Kunskap till praktiks processledare förmedlade vid detta tillfälle att man ansåg att detta kunde vara en del av deras arbete inom ramarna för Kunskap till praktik, då man genom dem skulle få en mycket större spridning och mer omfattande erfarenhet. Man menade att modeller som är framtagna i ett fåtal kommuner sällan går att implementera i andra kommuner då man bör utgå från lokala strukturer och behov. De regionala processledarna tog initiativ till ett utvidgat uppdrag som blev uppstarten för det initiativ som tagits inom ramarna för Kunskap till Praktikets utvecklingsarbete. SKL kompletterar således myndighetens insatser utifrån lokala behov.

Arbetet på länsplanet utvecklas i samverkan mellan de processledare som tillsatts för att utveckla föräldrastödet inom missbruks- och beroendevården och de som arbetar som utvecklingsledare med fokus på uppföljning av placerade barn.

Processledarna för föräldrastöd och utvecklingsledarna för barn och unga på regional nivå i 15 län stödjer utvecklingen inom socialtjänsten mellan dem som arbetar med barn respektive missbruk i totalt 46 kommuner. De nationella samordnarna på SKL driver arbetet och insatserna utvärderas av Örebro universitet. Deltagande län är Blekinge, Dalarna, Gotland, Gävleborg, Halland, Jönköping, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Sörmland, Uppsala, Värmland, Västmanland, Örebro och Östergötland.

Målsättningen är att när ett barn blir aktuellt i socialtjänsten bör man alltid skaffa sig en bild av föräldrarnas situation och på samma sätt när en vuxen blir aktuell för missbruk bör det utredas om det finns barn som påverkas negativt. Att öka förståelsen för varandras sakområden mellan dem som arbetar med missbruk respektive barn är ett delmål. Samt att öka brukarmedverkan – genom att göra föräldrar och barn mer delaktiga. För att uppnå detta behöver man arbeta sig samman och utveckla rutiner i verksamheterna.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har träffat ett avtal med Örebro universitet om kunskapsutveckling för ökad samverkan mellan barn- och vuxenvård inom socialtjänsten och uppföljning av resultaten. Målet för detta avtal är att utveckla en participatorisk forskningsansats, att genomföra en analys av de strukturella förutsättningarna för samverkan av betydelse för selektiv prevention(barn i riskzon) och att genomföra en analys av processer och resultat i samverkansarbetet.

Processledarna och utvecklingsledarna har erbjudits att vara medforskare för att utveckla participatorisk forskning – genom fallstudier av strukturer för samverkan och fallstudier av processer och resultat. Samarbete mellan forskare och praktiker erbjuder viktiga erfarenhetsutbyten och bättre fokus för forskare och praktiker.

Processledarna i länen har utarbetat genomförandeplaner för sitt arbete. De kommer att följas upp för att få en bild av vad som förverkligas. Medforskarna kommer att delta i kollegial granskning av utvecklingsprocessen med hjälp av teoretiska perspektiv från implementeringsvetenskap. I en komparativ fas kommer resultaten från de olika fallstudierna bilda underlag för ett unikt kollegialt lärande som utmynnar i en gemensam publikation. Örebro universitet ska genomföra tre delstudier under 2013 och 2014.

Målsättningen är att under 2013 erbjuda praktiker att delta som medforskare och att samplanera forskningsansatsen och utveckla en gemensam och systematisk dokumentation för arbetet. Fallstudierna omfattar 15 län och 46 kommuner som ingår i SKLs satsning om samverkan mellan Kunskap till praktiks regionala processledare för föräldrastöd och utvecklingsledaren för barn och unga. De ska dokumentera och undersöka projektstyrningens uppbyggnad och förändring samt förankring. En systematisk dokumentation ska utvecklas.

Vetlanda - ett exempel på en kommuns utvecklingsarbete

Bakgrund

Redan 2011 anordnade socialförvaltningen i Vetlanda en workshop tillsammans med Länsstyrelsen och regionförbundet. Denna resulterade i en handlingsplan – i samband med att denna presenteras kom det under hösten 2012 flera riktade satsningar gällande barn till personer med missbruk samt förstärkt föräldraskap inom missbruksvården. Utifrån den problemformulering och handlingsplan som upprättats kunde man se att flera av de områden som de valt att fokusera på täcks in i SKL:s fördjupningsutbildning ”Att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården”.

Mål

Att Vetlanda kommun, genom intern och extern samverkan, bedriver ett effektivt arbete för att upptäcka och stötta barn till personer med riskbruk, missbruk och beroende.

Arbetsätt

Under hösten 2013 anordnas fördjupningsutbildningen ”Att stärka barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården”. Deltagarna i utbildningen är från familjesektionen, vuxensektionen, vård- och omsorgsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen. Målet med utbildningen är:

- Att genom ökad kunskap och ökat samarbete bli mer uppmärksamma på föräldrar med riskbruk, missbruk och beroende vilket leder till att vi har lättare att uppmärksamma barnen och barnens situation.
- Öka förståelsen och samförståndet för varandras arbete både internt och externt.
- Uppdatera och vid behov ta fram nya rutiner och processer med fokus på hela familjen där det förekommer riskbruk, missbruk eller beroende. Gäller även för barn placerade utanför hemmet och föräldrar på distans.
- Att ta fram en modell för samverkan mellan familjesektionen och vuxensektionen

Kunskap till praktiks stöd till länen och processledarna

En viktig beståndsdel i arbetet i Kunskap till praktik har varit den struktur man byggt upp i utvecklingsarbetet. Kunskap till praktik har byggt upp ett nationellt och regionalt förändringsstöd som i dialog med kommuner och landsting har utvecklat former som har förenklat utvecklingen. Det verktyg man använt sig av i detta utvecklingsarbete är bl. a. länsvisa överenskommelser som grundat sig i en genomförandeplan som respektive län tagit fram utifrån lokala behov och förutsättningar, styrgrupper i länen för gemensam utveckling, forum för erfarenhetsutbyte och utvecklingsstöd, fortbildningsplaner mm.

Forum för erfarenhetsutbyte i form av fyra tvådagars konferenser har genomförts under året. Dessutom har de 15 län som valt att arbeta med det utvidgade uppdraget ”samverkan inom socialtjänsten mellan dem som arbetar

med barn respektive missbruk” erhållit ytterligare fyra dagars erfarenhetsutbyte och handledning genom stöd av SKL.

Vid dessa möten har fokus legat på erfarenhetsutbyte mellan länen, kansliet har även informerat om nyheter från nationell nivå. Några exempel på innehåll vid dessa möten;

- Beroendecentrum Stockholm berättar hur man utvecklat rutiner för att upptäcka barns behov av information, råd och stöd.
- Maskrosbarn och Trygga barnen har informerat om sina verksamheter
- Socialstyrelsen informerar om eget projekt ”samverkan mellan de som arbetar med barn- respektive missbruk i socialtjänsten” som genomförs i fem kommuner.
- Information från Psynkprojektet SKL
- Utbildning i processledning av Provins fem
- FHI informerar om vad de arbetar med när det gäller barn i riskmiljöer
- Allmänna barnhuset berättar om en modell för att erbjuda information och stöd till barn
- Rainbow Sweden berättar om sina erfarenheter med fokus på hur socialtjänsten kan utveckla stödet till mammor vid omhändertagande av deras barn
- Utarbetande av en ”checklista” som stöd för missbruks- och beroendevården att systematiskt ta upp föräldraskapet
- Utbildning i ”våga fråga”
- Information och handledning av Örebro Universitet

Utöver detta presenteras goda exempel från lokal nivå från flera län. Deltagarna har också erhållit en redovisning av den nationella kartläggningens resultat och erfarenheter. Även Socialdepartementet har medverkat vid en av dessa träffar och informerat om hur propositionen (prop. 2012/13:77) hänger ihop med ANDT-strategin.

Kunskap till praktiks nyhetsbrev når numera cirka 3 000 prenumeranter, vilket är en avsevärd ökning från föregående år med 25 %. Prenumeranterna är företrädesvis praktiker inom missbruks- och beroendevården, men också chefer, politiker och andra nyckelpersoner. Nyhetsbrevet kommer ut cirka en gång i månaden och har en hög läsfrekvens. Nästan en tredjedel av nyheterna på webbplatsen och i nyhetsbrevet har haft föräldrastöd som tema.

Kunskap till praktik har en aktuell webbplats som löpande utvecklas och revideras. På webbplatsen lyfts särskilt fram information som rör förstärkning av barn- och föräldraperspektiv inom missbruks- och beroendevården, men där förmedlas även information om Socialstyrelsens och Statens folkhälsoinstituts utvecklingsarbete som angränsar till Kunskap till Praktikets eget arbete. Via webben sprids även information om konferenser etc. som genomförs av andra aktörer.

Information ska vara lättillgänglig och aktuell. Därför sammanställer och reviderar Kunskap till Praktik de erfarenheter och information om det stöd som erhålls under tiden för utvecklingsarbetet. Förutom de fördjupningsutbildningar

och kunskapssammanställningar som Kunskap till Praktik producerat, har även följande informationsbroschyrer framställts inom ramen för överenskommelsen om att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården.

- Att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården
- Förbättrat stöd till föräldrar med missbruksproblem och deras barn

Kunskap till praktik har tagit fram en kommunikationsplan för utvecklingsarbetet. Nedan presenteras delar av innehållet i denna.

Föräldrar i missbruks- och beroendevården vill ha stöd i sitt föräldraskap

1. *Ta upp föräldraskapet som en del i vården*
2. *Ta upp och diskutera barns behov – våga fråga om behovet!*
3. *Upprätthålla struktur, kontinuitet, förutsägbarhet och närhet till barnet.*
4. *Barn påverkas positivt om en förälder får hjälp i sitt föräldraskap.*

8. Intern samverkan

För att ta tillvara på övriga insatser som pågår inom ramen för SKL när det gäller insatser för föräldrar och barn i utsatta situationer inom närbeliggande områden tillsattes en intern referensgrupp för utvecklingsarbetet. Syftet med den var också att sprida vad som pågår inom ramen för detta utvecklingsarbete inom Kunskap till praktik men även inom ramen för myndigheternas regeringsuppdrag som förmedlas via den styrgrupp som SKL erbjudits delta i.

I den interna referensgruppen sitter flera handläggare inom olika politikområden inom ramen för avdelningen för vård och omsorg, d.v.s. SKLs Psykiatrisatsning med fokus på insatser för att förebygga ohälsa för barn och unga, projektledaren för de regionala utvecklingsledarna barn och unga, projektledaren för ”barnkonventionen”, projektledaren för utveckling av det förbyggande arbetet och projektledaren för våld i nära relation.

Referensgruppsmötena har genomförts cirka två gånger per termin och haft fokus på informationsutbyte kring aktuella frågeställningar.

9. Samverkan med myndigheterna

Under våren 2011 gav regeringen i uppdrag till Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut att på olika sätt stödja utvecklingen av insatser för barn i familjer med missbruk, psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning ska erbjudas ändamålsenligt stöd. SKL träffade i augusti 2011 en överenskommelse i vilken Kunskap till praktik fick ett utökat uppdrag att stärka barn – och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården.

Regeringens uppdrag är en del av ANDT strategin som riksdagen antog i mars 2011 med fokus på mål 2 och 3. Mål 2 anger att tillämpningen av de nya bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen och patientsäkerhetslagen ska följas, rutiner för personalens ansvar och rutiner för arbetet tydliggöras, stödet till barnen ska utvecklas och samverkan på lokal nivå förbättras. Vidare anges i mål 3 att ett ökat deltagande av föräldrar, idéburna organisationer och näringsliv i det förebyggande arbetet ska utvecklas bl.a. genom att samarbete och samverkan fördjupas mellan statliga myndigheter, kommuner, landsting och idéburna organisationer och antalet gemensamma verksamheter ökar.

Socialstyrelsen fick också i uppdrag att tillsätta en styrgrupp i vilken Statens folkhälsoinstitut skulle ingå. SKL som är en arbetsgivar- och intresseorganisation erbjöds att delta i styrgruppen. Under året har styrgruppsmöten genomförts cirka en gång per månad. Inledningsvis hade mötena karaktären av informationsutbyte snarare än samverkan men formerna för mötena har utvecklats och samverkan har utvecklats. De deltagande parterna har olika erfarenheter, kompetens, uppdrag, överenskommelser och roller vilket gjort att det har tagit tid att utveckla effektiv samverkan. Det står även klart att vi har olika kunskaper och ambitioner när det gäller implementering och hur vi bedömer lokala behov och förutsättningar.

För att överbrygga olika förutsättningar och för att försöka bidra till en gemensam kunskapsplattform har några initiativ tagits, bl. a har två gemensamma studiebesök genomförts, ett i Danmark och ett i Finland. Genom de besöken har vi tillsammans tagit del av gemensam kunskap på områden där

de nordiska länderna har kommit längre än oss i Sverige. De har framför allt gällt utveckling av ett familjeperspektiv, d.v.s. en helhetssyn snarare än enbart ett barn respektive ett vuxenperspektiv.

Försök har även gjorts att utarbeta en gemensam broschyr, men då de olika parterna har olika informationsbehov beslutades att inte fullfölja detta. Kunskap till praktik har därför tagit fram en egen broschyr.

Istället för en gemensam broschyr enades alla för att vi istället skulle utarbeta en gemensam pedagogisk karta på nätet avgränsad till insatser för barn i familjer med missbruk. Den är för närvarande under produktion, och ska kort beskriva alla insatser som bedrivs lokalt och regionalt av Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut och SKL inom respektive uppdrag och överenskommelse.

Kunskap till praktik har tillsammans med myndigheterna även tagit initiativ till ett forskarnätverk. De har haft två möten och påbörjat sitt arbete. Socialstyrelsen finansierar kostnaderna för forskarnätverket och har lagt ansvar för att administrera och att driva nätverket på Nationellt Kunskapscenter Anhöriga (NkA). Vad det kommer att leda till är i dagsläget inte helt definierat, men från Kunskap till praktiks sida ser vi det som ett viktigt nätverk med en samlad kompetens som vi i vår tur kan sprida kunskap om, men även ett forum där kunskapsluckor kan lyftas.

Den 2 december 2013 planerar SKL, Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut en gemensam konferens på vilken vi ska sprida aktuell kunskap när det gäller insatser för barn i familjer med missbruk. Fokus kommer att ligga på att presentera ”ny” kunskap från de nordiska länderna men även på insatser som pågår när det gäller utveckling av praktiken.

Sammantaget är samverkan med myndigheter och andra aktörer på väg att utvecklas positivt då förståelsen för varandras roller ökar.

10. Utmaningar i utvecklingsarbetet

De utmaningar vi har upplevt i utvecklingsarbetet har främst handlat om svårigheterna att få ihop helheten på nationell nivå. Från lokal och regional nivå har de haft svårt att förstå de nationella aktörernas olika roller och de har önskat att samarbetet hade varit tätare så att uppdragen mer hängt ihop som en helhet.. Samtidigt kan man ju inte förbise att de nationella aktörerna har olika uppdrag och roller och det kanske snarare handlar om att tydliggöra dem och lägga fokus på att informera varandra mellan myndigheterna sinsemellan och mellan myndigheterna och SKL.

Kunskap till praktik har fokus på att det ska bli verkstad på lokal nivå och att praktiken ska utvecklas för att på ett bättre sätt stödja föräldrar i missbruk och deras barn i tidigare skede. På regional och lokal nivå har intresset varit stort och mycket har hänt. Flera har på ett mycket bra sätt arbetat systematsikt med implementeringen av arbetet genom konferenser för politiker och chefer för att få förutsättningar att utveckla arbetet i praktiken.

Det har varit en stor fördel att ha fokus på att utveckla arbetet utifrån lokala förutsättningar. Ett spännande initiativ som togs av processledarna och som vi kunde stödja var att komplettera Socialstyrelsens insatser när det handlar om att utveckla samverkan inom socialtjänsten mellan dem som arbetar med barn respektive missbruk, vilket ledde till att vi även bidrog till en samverkan mellan de processledare som utvecklar föräldrastödet inom missbruks- och beroendevården och de regionala utvecklingsledarna för barn och unga. Tillsammans stödjer de utveckling av samarbetet inom socialtjänsten i 46 kommuner som komplement till Socialstyrelsens fem.

Samtidigt är det nödvändigt att inse att utveckling tar tid, att förankringsarbetet och implementeringsstrategier är viktiga om insatserna ska leda till förändrade arbetssätt långsiktigt. Dessutom är det mycket svårt att förflytta en modell för samverkan från en kommun till 289 andra. Samverkansrutiner måste utvecklas i de kommuner där de ska hända med de politiker, chefer och medarbetare som ska stå för praktiken.

Förstärkt barn- och föräldraperspektiv inom missbruks- och beroendevården

Delrapport till regeringen den 23 september 2013

Denna delrapport omfattar en beskrivning av de insatser som genomförts på nationell och regional nivå inom ramen för SKLs överenskommelse med regeringen om att stärka barn- och föräldraperspektivet inom missbruks- och beroendevården från hösten 2012 till hösten 2013.

Upplysningar om innehållet
Gunborg, Brännström, gunborg.brannstrom@skl.se
Helena, Asklund, helena.asklund@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2013